

Резервни састав у Републици Србији

АКТИВНА И ПАСИВНА РЕЗЕРВА

У периоду обуставе служења војног рока успостављен је систем добровољног служења војног рока који према почетним показатељима даје одличне резултате. Сви остали елементи система војне обавезе (увођење у војну евиденције, лекарски и други прегледи и психолошка испитивања, регрутовање, обавезе у резервном саставу) настављају да функционишу у складу са законом, јер само на тај начин може се обезбедити неопходан људски потенцијал за одбрану земље.

Прилог припремио
пуковник Никола КАРАНОВИЋ

РЕЗЕРВНИ САСТАВ – ДЕО ВОЈНЕ СИЛЕ

Влада Републике Србије донела је 23. јуна 2011. године *Уредбу о служби у активної резерви* („Службени гласник РС“, бр. 47/2011), којом се прописују општи услови за службу у активної резерви, пријем у активну резерву и права и обавезе лица у активної резерви и на тај начин заокружен је нормативно-правни оквир за примену концепта активне резерве.

С обзиром на то да је професионализација Војске Србије у битним сегментима завршена, да су дефинисани нови захтеви и критеријуми за обезбеђење попуне мирнодопске и ратне војске, те да су усвојена нова законска и подзаконска решења која се разликују од претходних, потребно је изучити и објаснити нормативно правно уређење система војне обавезе и указати на начин и поступак реализације послова и задатака с циљем обезбеђења квантитативне и квалитативне попуне Војске Србије и других снага одбране ради извршавања додељених мисија и задатака.

Често се у јавности износи мишљење да је професионализацијом Војске Србије укинута војна обавеза, што подразумева и обавезе у резервном саставу и да систем војне обавезе не треба ни да постоји. Овакве приступ је неутемељен и погрешан. Дана 15. децембра 2010. године Народна скупштина Републике Србије донела је, на предлог Владе, *Одлуку о обустави обавезе служења војног рока*. Овом одлуком обустављено је само служење војног рока, с могућношћу поновне успоставе у складу са законом, односно с проценом његове неопходности. У периоду обуставе служења војног рока успостављен је систем добровољног служења војног рока који према почетним показатељима даје одличне резултате. Сви остали елементи система војне обавезе (увођење у војну евиденције, лекарски и други прегледи и психолошка испитивања, регрутовање, обавезе у резервном саставу) настављају да функционишу у складу са законом јер само на тај начин може се обезбедити неопходан људски потенцијал за одбрану земље.

Људски ресурси у систему одбране обухватају демографски потенцијал Републике Србије који је способан и обучен за војно ангажовање и ангажовање у другим снагама одбране. Под појмом друге снаге одбране подразумевају се све организоване структуре субјеката система одбране (државни органи, органи државне управе, органи аутономних покрајина и јединица локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица и предузетници од значаја за одбрану). У оквиру људских ресурса значајно место заузима резервни састав.

Планирање, организовање и функционисање резервног састава мора задовољити захтеве по мери потреба са-

времено организоване војске и друштва за одбрану земље. Захтеви, које резервни састав треба да испуни, налазе се у структурним и функционалним својствима Војске Србије и других снага одбране у новонасталим условима и окружењу, који произилазе из стања у држави, нових међународних односа и положаја наше земље у њима. Компаративном анализом структурних и функционалних промена оружаних снага земаља у окружењу и транзицији, као и анализом актуелних захтева и потреба Војске Србије и других снага одбране, ради извршења додељених мисија и задатака, усвојен је концептуални модел активне и пасивне резерве у систему војне обавезе који треба да сигурно и ефикасно обезбеди мирнодопску и ратну попуњу Војске Србије и попуњу других снага одбране.

Тежња Републике Србије да има водећу улогу у стварању и одржавању мира, стабилности и напретка у региону захтева и савремену, модерно опремљену и врхунски оспособљену Војску. Опремање Војске Србије модерним наоружањем и војном опремом и увођење савремених тактика, техника и процедура, подиже и усложњава захтеве за обученошћу свих припадника Војске укључујући и припаднике резервног састава.

ИСТОРИЈСКА ПАРАЛЕЛА

Крајем 19. и почетком 20. века укључујући балканске ратове и Први светски рат, у Србији је према узору на нај-модерније војске Европе, пре свега на Немачку и Француску, уведен и развијан мешовити систем војске – стајаћа (регуларна) војска и народна војска.

Народну војску је поред осталих особина карактерисала и масовност јер је примењен систем опште војне обавезе. Народна војска била је јефтинија од других облика организовања војне силе и на тај начин прилагођена финансијским могућностима тадашње државе. Обука је претежно била празницима и недељом.

Стајаћа војска се у одређеним периодима и смањивала, како би се обезбедили услови за обуку што већег броја резервних војника. Број обучених резервиста био је један од показатеља моћи ратне војске. Упоредо са организацијским променама, Војска Краљевине Србије модернизовала је наоружање и опрему, уз проблеме и тешкоће које је условљавао економски потенцијал Краљевине Србије.

Захваљујући, сем осталог, многољудној народној војсци, која је постала респективна снага Србија је, уз Турску, крајем 19. века важила за најјачу војну силу на Балкану.

Народна војска састојала се из првог, другог и трећег позива и последње одбране. Први позив сачињавали су нај-млађи и најспремнији резервисти и они су распоређивани у ратне јединице које су биле намењене за ратовање у првој борбеној линији. Почетком 20. века Србија је била организована у пет дивизијских области (Моравска, Дринска, Дунавска, Тимочка и Шумадијска). Свака дивизијска област делила се на три пуковске окружне команде, а пуковска окружна команда на четири батаљонска среза.

Мобилизацијом су попуњаване већ постојеће мирнодопске јединице до ратне формације и формиране нове јединице и установе према претходно утврђеном мобилизацијском и ратном плану. Војним обвезницима је унапред одређиван ратни распоред.

Мобилизација народне војске пред балканске ратове и Први светски рат извршена је у потпуности и то у стопроцентном одзиву резервног састава. У току ратних дејстава, а ради попуне ратних јединица првог позива које су имале велике губитке, вршена је мобилизација другог и трећег позива.

Век касније, крајем 20. и почетком 21. века, развој међународних односа, физиономија савремених ратова и сукоба, техничко-технолошки развој наоружања и војне опреме, измењене унутрашње и спољне околности, те финансијски издаци за одржавање војне силе утицали су на то да је већи број развијених и средње развијених земаља код попуне мирнодопске војске прешао са опште војне обавезе на систем професионалне војске. Такво опредељење развоја система одбране и Војске Србије усвојила је и Република Србија.

Преласком на потпуно професионалну Војску, Република Србија добила је бројно мању али технички боље опремљену, ефикаснију, савремено организовану, модуларну, еластичну, оспособљену за извршавање мисија и задатака, интероперабилну и финансијски одрживу оружану силу.

Развој ратне технике и наоружања и њихов утицај на физиономију и начин вођења рата није умањио значај човека као фактора оружане борбе, јер савременом техником и наоружањем успешно могу да рукују само врхунски оспособљени људи. Садашње и армије будућности су армије високе технике, технологије и специјалиста. У складу са тим, планирање, организовање, избор и оспособљавање људи за учешће у одбрани, односно управљање људским ресурсима с циљем адекватне попуне мирнодопских и ратних јединица и обезбеђења услова за извршавање наменских задатака ратним јединицама и другим снагама одбране представља једно од најважнијих питања у развоју система одбране у целини.

Војска Србије је организована оружана снага која брани земљу од оружаног угрожавања споља и извршава дру-

ге мисије и задатке, у складу са Уставом, законом и принципима међународног права који регулишу употребу силе.

Функционалну организацију Војске Србије чине Генералштаб Војске Србије и мирнодопске и ратне команде, јединице и установе.

Војска Србије структурно се дели на родове и службе, родови и службе на врсте, а врсте на специјалности.

Начело трокомпонентности састава подразумева да се Војска Србије попуњава професионалним припадницима, активном резервом и пасивном резервом, а начело трокомпонентности намене подразумева организовање Војске Србије у: снаге за реаговање, главне одбрамбене снаге и снаге ојачања.

Војска Србије састоји се од сталног и резервног састава. Стални састав Војске Србије чине професионални припадници Војске Србије и војници на добровољном служењу војног рока.

Резервни састав Војске Србије дели се на активну резерву и на пасивну резерву.

Припадници активне и пасивне резерве су официри, подофицири и војници у резерви којима се попуњавају састави Војске Србије, Министарства одбране и других снага одбране, ради обезбеђења потребних капацитета за извршавање послова и задатака.

СИСТЕМ ВОЈНЕ ОБАВЕЗЕ

Уставом Републике Србије гарантују се и непосредно примењују људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права и потврђеним међународним уговорима. Само у два Уставом утврђена слу-

чаја дата је могућност да се пропишу мере одступања од Уставом зајемчених људских права. Одступање је могуће увести само у случају проглашења ванредног или ратног стања. Устав утврђује да се рад или служба лица на војној служби као и рад или служба за време ратног или ванредног стања, у складу са мерама прописаним приликом проглашења ратног или ванредног стања, не сматрају принудним радом.

Закон о одбрани у члану 47. дефинише да су право и дужности грађана у одбрани земље да „извршавају војну, радну и материјалну обавезу и учествују у цивилној заштити, у складу са законом, одлукама надлежних органа и плановима одбране“.

Војна обавеза је право и дужност грађана да се припремају и оспособљавају за учешће у одбрани. Војну обавезу у миру, ванредном или ратном стању имају сви грађани, који се припремају и оспособљавају за извршавање војних дужности и других задатака одбране у складу са законом.

Систем војне обавезе са аспекта опште теорије система може се посматрати као скуп међусобно повезаних елемената који сачињавају функционалну целину у смислу реализације мирнодопске и ратне попуне Војске Србије и других снага одбране као сложених функција, у окружењу које формира систем одбране земље. Систем војне обавезе, у смислу основне намене и функције система, може се поделити на следеће подсистеме: (1) регрутна обавеза, (2) добровољно служење војног рока, (3) обавезе у резервном саставу.

Услови у којима се организује и функционише систем војне обавезе могу бити стабилни и отежани. Стабилни услови подразумевају да војни обвезници у складу са важећим законским и подзаконским прописима уредно извршавају прописане обавезе у стабилном окружењу.

Отежани услови подразумевају одступања и поремећаје у систему, као што су: недовољан број и квалитет регрутног контингента и војних обвезника у резервном са-

ставу; избегавање и одбијање извршења војне обавезе дела војних обвезника; неорганизованост и недостатак друштвене подршке за реализацију предвиђених обавеза; недостатак материјалних или новчаних средстава за извршење обавеза и друго.

С обзиром на то да се одбрана Републике Србије спроводи јединственим системом организовања припрема грађана, државних органа, органа аутономних покрајина, органа јединица локалне самоуправе, привредних друштава, других правних лица и предузетника за извршавање задатака одбране, рада и употребе Војске Србије и других снага одбране, а да се остварује ангажовањем расположивих људских и материјалних ресурса, спровођење војне обавезе усклађује се са другим правима и дужностима у области одбране како би се избегло преплитање надлежности, послова и задатака и на тај начин угрожавао систем у целини.

Министарство одбране усклађује спровођење војне обавезе са остваривањем других права и дужности у области одбране и води јединствену евиденцију војних обвезника. Јединствена евиденција војних обвезника подразумева јединствену базу података о целокупном расположивом људству које подлеже војној обавези, софтвер у који се преузимају подаци које воде овлашћене службе и други органи државне управе који се баве прикупљањем и евидентирањем података о лицима, аутоматски приступ, коришћење и обраду података. Подаци о војним обвезницима морају бити заштићени у складу са чланом 42. Устава Републике Србије и прописима који обезбеђују заштиту података о личности а њихова употреба ван потреба војне обавезе је забрањена и кажњива.

Имајући у виду да се војном обавезом суштински обезбеђује потребан и неопходан људски ресурс за одбрану земље, неопходно је да се у складу са потребама и могућностима у потпуности демистификује и учини разумљивом, прецизном и конкретном.

РЕЗЕРВНИ САСТАВ

Закон о војној, радној и материјалној обавези у члану 48. прописује да резервни састав обухвата:

1. резервни састав Војске Србије;
2. резервни састав цивилне заштите и других снага одбране;
3. нераспоређене војне обвезнике.

Обавези служења у резервном саставу подлежу војни обвезници:

1. који су одслужили војни рок;
2. који су, по одредбама овог закона, регулисали обавезу служења војног рока на други начин (ако су оцењени способним за војну службу);
3. жене војни обвезници које се воде у евиденцији.

Након обуставе обавезе служења војног рока грађани мушког пола у Републици Србији имају обавезу увођења у војну евиденцију у години када навршавају 18 година живота. У периоду од 18 година до 30 година живота они се не позивају и не ангажују осим у случају поновног увођења обавезе служења војног рока и ако се јаве за добровољно служење војног рока. У тим случајевима примењују се одредбе Закона о војној, радној и материјалној обавези које се односе на регрутовање и обавезу служења војног рока, као и на могућност замене служења војног рока цивилном

службом применом уставног права на приговор савести. Док траје период добровољног служења војног рока не предвиђа се и не омогућава цивилна служба јер је она алтернативна могућност обавези служења војног рока а не права на добровољно служење војног рока.

Војни обвезници који су уведени у војну евиденцију, у 30 година живота преводе се у резервни састав у складу са законом. Наизглед дуг период (од 18 до 30 године живота) када се војни обвезници не ангажују отворио је простор за полемику да за тим нема потребе и да војне обвезнике након увођења у војну евиденцију треба одмах превести у резервни састав. Овакво решење било би погрешно јер би поновним увођењем обавезе служења војног рока, што је законом предвиђена могућност у случају указане потребе, генерацијама младих људи било ускраћено право али и прописана дужност у интересу државе да одслужи војни рок и на тај начин се оспособе за одбрану земље. Превођењем у резервни састав спречава се поновно регрутовање и обавеза служења војног рока а то би било противно интересима система одбране.

Резервни састав обухвата целокупан расположиви потенцијал лица држављана Републике Србије која су регулисала обавезу служења војног рока или су ту обавезу регулисала на други начин, а који су способни за службу у резервном саставу. Сасвим прецизно обавези служења у резервном саставу подлежу и грађани–војни обвезници који нису били у обавези и нису служили војни рок у складу са Одлуком Народне скупштине о обустави служења војног рока, као и жене које су добровољно служиле војни рок, жене професионална војна лица којима је престала професионална служба и жене које су уведене у војну евиденцију.

Војни обвезници у резервном саставу су резервни официри, резервни подофицири и војници у резерви.

Сви они су распоређени у ратне команде, јединице и установе Војске Србије, војне јединице, војне установе и организационе целине Министарства одбране, у саставе цивилне заштите, у саставе других снага одбране или су нераспоредени. Војни обвезници који су одслужили војни рок са оружјем распоређују се у резервни састав Војске Србије и према потреби у остале снаге одбране. Војни обвезници који су уложили приговор савести и извршили цивилну службу распоређују се у начелу у саставе цивилне заштите, али се могу распоређивати и у све остале субјекте система одбране изузев Војске Србије, зависно од потреба, знања и способности за извршавање послова и задатака.

Распоредивање војних обвезника врши се по следећем редоследу првенства:

1. команде, јединице и установе Војске Србије;
2. војне јединице и војне установе Министарства одбране;
3. полиција;

4. јединице и органи цивилне заштите;
5. јединице осматрања, обавештавања и узбуњивања;
6. државни органи, органи државне управе, органи аутономних покрајина и јединице локалне самоуправе, привредна друштва, друга правна лица и предузетници који производе предмете, односно пружају услуге од посебног значаја за одбрану земље.

Обавезе лица у резервном саставу настале су од дана отпуштања са служења војног рока или цивилне службе, од дана када је обавеза служења војног рока регулисана на други начин, од дана престанка професионалне војне службе, од дана превођења у резервни састав и трају до краја календарске године у којој војни обвезник (мушкарац) навршава 60 година живота.

Обавезе у резервном саставу за жене које подлежу обавези настају почетком календарске године у којој навршавају 19 година и трају до краја календарске године у којој навршавају 50 година живота.

Председник Републике, у складу са чланом 49. *Закона о војној, радној и материјалној обавези*, може продужити трајање обавезе лицима у резервном саставу само за резервне подофицире и резервне официре и након навршених прописаних година живота. Дато право је неопходно за

случајеве када команде, јединице и установе Војске Србије и војне јединице и војне установе Министарства одбране не буду попуњене овим лицима због губитака и недостатка кадра, а што би угрозило оперативну и функционалну способност јединица.

У складу са *Законом о полицији*, Министарство унутрашњих послова може образовати помоћну полицију за извршавање полицијских задатака у случајевима када треба надокнадити ангажовање великог броја полицијских службеника за: извршавање задатака високог безбедносног ризика; у време природних и других несрећа; обезбеђивање државне границе; у другим случајевима када је теже угрожена унутрашња безбедност и у случајевима ванредног и ратног стања.

Војни обвезници који имају распоред у Министарству унутрашњих послова не позивају се на војну вежбу већ своје обавезе извршавају према *Закону о полицији*.

Позивање лица из резервног састава ради извршавања војне обавезе врши надлежни територијални орган код којег се лице води у евиденцији, а то у конкретном случају значи месно надлежни центар Министарства одбране за локалну самоуправу.

Лице из резервног састава позива се општим позивом или појединачним позивом који производе исто правно дејство, с тим што се појединачни позив предаје у писаној форми именованом на адресу, а општи позив се објављује путем радија, телевизије, плаката или других средстава обавештавања грађана. Појединачни позив садржи податке о војном обвезнику, а уручује се у складу са одредбама *Закона о општем управном поступку*. Позив се доставља поштом или преко службеног лица (курир-позивар). Потврду о извршеном достављању (доставницу) потписују прималац и достављач, а прималац је дужан да упише словима датум пријема. Ако је позивање извршено општим позивом, сматра се да је достављање извршено по истеку 15 дана од дана објављивања односно истицања општег позива.

Рок за позивање лица у резервном саставу је најкасније 30 дана пре почетка обавезе на коју се позива ради времена које је војном обвезнику потребно да реши евентуалне egzистенцијалне, радне, породичне и све друге проблеме и предузме потребне радње како би их благовремено окончао пре јављања на извршење обавезе у резервном саставу.

Када се војни обвезник позива на мобилизацију или се проверава мобилизацијска способност, временски се не ограничава достављање позива а јављање по позиву извршава се одмах, што је у складу са природом, захтевима и потребом Војске Србије и других снага одбране.

Због неодржавања на позив територијалног органа, на лице у резервном саставу примењују се одредбе члана 63. *Закона о општем управном поступку*. Због неоправданог изостанка лице у резервном саставу принудно се приводи и оно плаћа новчану казну и трошкове привођења, што до доношења *Закона о војној, радној и материјалној обавези* није био случај. Закључак о привођењу, о изрицању казне и о плаћању трошкова привођења доноси територијални орган Министарства одбране који је позвао лице. Закључак о привођењу доставља се надлежном органу полиције који неодрзвано лице спроводи, односно приводи на место и у року означеном у закључку. На закључак о привођењу није допуштена жалба.

МОДЕЛИ АКТИВНЕ РЕЗЕРВЕ

У процесу планирања, организовања, законског и подзаконског уређења и реализације концепта активне и пасивне резерве коришћена су, поред домаћих, искуства и резултати у 23 државе у ближем и даљем окружењу. Ради илустрације и поређења са домаћим концептом активне резерве биће приказана доступна сазнања и решења из Грчке, Словеније и Црне Горе.

Грчка

У Грчкој постоји активна резерва која се зове Резерва високе спремности (Εφεδροι Υψηλής Ετοιμότητας – ΕΦ.Υ.ΕΣ. – Reserve High Preparedness). Приликом израде модела активне резерве, користила су се искуства западних земаља пре свега САД и В. Британије. Резерва високе спремности уведена је само за КоВ и заснована је на *Закону о активној резерви*, који је донет 2005. године. Први „пилот“ програм са 700 припадника резервних снага изведен је 2007. године у Тракији и на два острва.

Резерва високе спремности Грчке позива се сваке године у времену од једног до четири месеца у два годишња периода, на основу годишњег распореда који је направљен у ГШ КоВ. Позиви су најчешће у зимском периоду, док су у летњим и осталим месецима припадници активне резерве слободни да се посвете својим сталним активностима, професији или сезонским пословима у туризму. У време кризе они се одазивају одмах, без обзира на све претходне позиве које су имали у истој години и у том случају распоређују се у састав активних јединица.

Грчка има око 35.000 припадника Резерве високе спремности, а до краја 2012. године планирано је да у оружаним снагама буде око 80.000 припадника (ово је вероватно неоствариво због тренутне економске ситуације у којој се налази Грчка економија). Иначе у КоВ има 96.850 припадника активног састава.

Резервисти ΕΦ. Υ.ΕΣ Грчке, за време док се налазе у униформи (под оружјем) на обуци или на вежбама, имају обезбеђен бесплатан смештај и исхрану. Могу да користе војне продавнице и војне клубове. Здравствено осигурање им је обезбеђено у војним болницама. У случају повређивања (инвалидност до 67%) или смрти припадника ΕΦ. Υ.ΕΣ по-

родици се обезбеђују све бенифиције као и код професионалног војника.

Уговор у Грчкој се потписује на три године (за три године уговора, добија се година ефективног радног стажа, која се додаје на постојећи радни стаж). Напредовање у активној резерви могуће је само два чина изнад онога који је имао приликом служења војног рока (за војнике до чина десетара, за подофицире до чина потпоручника, а за официре до чина капетана). Продужење уговора могуће је за војнике до 35 година старости, а за официре и подофицире до 40 година.

Приступ активној резерви Грчке заснован је на принципу добровољности после чега се потписује уговор. Критеријуми конкурса, односно услови за пријем кандидата су: да је држављанин Грчке, да је служио војни рок (предност имају бивша војна лица која су напустила ОС, осим у случајевима када су учинила кривично дело или су отпуштена због здравствених разлога), да су здравствено способни (да испуњавају здравствене критеријуме), да стално борава у пограничним зонама (континентални део границе или острва), да су старости, за војнике у резерви високе спремности до 35 година, а за официре и подофицире до 40 година и да нису осуђивани или да им нису одузета грађан-

ско-политичка права (у случају неоправданог изласка на изборе).

За сада у ОС Грчке правно није дефинисан однос са послодавцима, јер је увођење активне резерве и даље програм који је у развоју.

Основни услови и селекција за кандидате EF. Y.ES оружаних снага Грчке су: породична ситуација, године старости, место становања (предност имају становници граничних подручја у северном делу Грчке и на острвима), специјалност коју је имао служећи војни рок или професионални уговор, време од завршетка војног рока.

Словенија

Активна резерва ОС Словеније заснива се на концепту професионалне војске, на принципу добровољног склапања уговора са МО Словеније на одређени период. Припадници активне резерве ОС Словеније имају цивилно запослење и позивају се у резерву само на вежбе и у случају потребе одбране државе или других задатака. Основни задатак припадника активне резерве је увежбавање и обука за војнике, подофицире или официре, у зависности од жеље и квалификација. По завршетку обуке, за време трајања уговора, припадници активне резерве могу бити позвани да учествују у мултинационалним операцијама и за помоћ у природним и другим несрећама.

Вршење војничке службе у миру ван државе може да траје највише седам месеци. Уговори у Словенији склапају се на добровољној основи, на три до пет година, са могућношћу продужења уговора на још пет година. Услови пријема кандидата у активну резерву Словеније су: да су држављани, да немају двојно држављанство и да су здравствено способни за војничку службу, примерна старост, на дужност војника: да имају завршену најмање средњу занатску школу, за подофицире најмање средњу школу и за официре најмање високу стручну школу, да нису запослени, на оспособљавању или школовању у иностранству, дуже од три месеца, да немају потписане уговоре о добровољној служби у помоћној полицији, да нису распоређени на дужност у систем заштите, спасавања и помоћи, да нису кажњавани и да су сагласни са извршењем безбедносне провере.

Послодавци у Словенији код којих су запослени припадници активне резерве немају посебних погодности, сем утицаја на избор термина у којем ће припадници резерве бити одсутни са посла.

Припадници активне резерве ОС Словеније који нису служили обавезни или добровољни војни рок морају, у првој години потписаног уговора, да заврше основну војно-стручну обуку у трајању од три и по месеца. Припадници који су служили обавезни или добровољни војни рок реализују обуку у укупном трајању до 30 дана годишње. За обуку војника у понуди су два термина. Припадник активне резерве у договору са послодавцем, код кога је стално запослен, бира термин за обуку. Обука за подофицире и официре организује се једном годишње. Управни орган надлежан за одбрамбене послове дужан је да припаднике активне резерве претходно упозна са предлогом плана обуке. Са коначним планом обуке управни орган дужан је да упозна припадника резерве и његовог послодавца најкасније 30 дана пре почетка обуке.

Мотивација за активну резерву ОС Словеније обезбеђена је уз финансијске припадности, разне повластице у систему МО и друштву (поред радног места у цивилству, које је законом загарантовано).

„Регрутовање“ лица за активну резерву у Словенији врши се на добровољном принципу.

Црна Гора

У Црној Гори активна резерва је део резервног састава Војске са бројном величином од 400 лица и то 30 резервних официра, 70 резервних подофицира и 300 резервних војника. Припадници активне резерве ангажују се, на основу уговора, ради попуне упражњених формацијских места, обуке, вежби, учешћа у међународним снагама и извршавању посебних задатака који захтевају ангажовање додатних снага. Одлуку о ангажовању активне резерве доноси министар одбране Црне Горе а извршава Генералштаб Војске Црне Горе.

АКТИВНА РЕЗЕРВА У СРБИЈИ

Активна резерва представља обучени резервни састав Војске Србије који се ангажује за попуњу јединица Војске Србије и Министарства одбране, ради извршавања задатака у одређеном периоду и чија су права и дужности регулисана законом, подзаконским прописима и закљученим уговором.

Припадници активне резерве ангажују се на задацима одржавања оперативне и функционалне способности, обучавања, ангажовања у мисијама и на другим задацима, у складу са закљученим уговором. Планским и интензивнијим обучавањем и кондицирањем припадника активне резерве обезбеђује се виши степен оспособљености у односу на остала лица из резервног састава.

Општи циљ увођења активне резерве јесте да се обезбеде додатни људски ресурси који ће омогућити поуздану и ефикасну попуњу команди, јединица и установа Војске Србије и војних јединица и војних установа Министарства одбране мотивисаним и обученим кадром, посебно специјалностима од посебног значаја и недостајућим специјалностима.

Лица из активне резерве имају ратни распоред у командама, јединицама и установама Војске Србије и војним јединицама и војним установама Министарству одбране са којима су склопили уговор о ангажовању у својству припадника активне резерве.

Припадници активне резерве ангажују се за:

1. редовно годишње обучавање (кондицирање) ради оспособљавања за мисију одбране од оружаног угрожавања – до 45 дана годишње;
2. учешће у мисијама изградње и очувања мира у региону и свету – три месеца за припрему и шест месеци за учешће у мисији;
3. учешће у мисијама подршке цивилним органима власти у супротстављању претњама безбедности (помоћ цивилним властима у супротстављању унутрашњем угрожавању безбедности, тероризму, сепаратизму и организованом криминалу и помоћ цивилним властима у случају природних непогода, техничко-технолошких и других несрећа) – до шест месеци годишње.

Пријем у активну резерву

Пријем у активну резерву врши се на основу јавног конкурса, у складу са Планом попуње којим се за сваку календарску годину одређују број и специјалности лица која се могу ангажовати у активној резерви. Генералштаб Војске Србије и организациона јединица Министарства од-

бране надлежна за људске ресурсе утврђују и воде посебну евиденцију специјалности за које се могу ангажовати лица у активној резерви.

Број и структуру лица (по чину, роду, служби, специјалности и јединицама) са којима се може закључити уговор о ангажовању у активној резерви за потребе команди, јединица и установа Војске Србије и војних јединица и војних установа Министарства одбране одобрава министар одбране за сваку календарску годину у складу са потребама и одобреним финансијским средствима за те намене.

Предлог Плана попуне сачињава се за сваку календарску годину и доставља на одобрење министру за сваку наредну годину. Предлози за попуњу активног резервом усклађују се са потребним приоритетима попуње Војске Србије.

У складу са постојећим безбедносним окружењем, тренутном попуном Војске Србије и војних јединица и војних установа Министарства одбране, задацима које извршава Војска Србије и финансијским капацитетима и могућностима могуће је у 2012. години обезбедити бројну величину активне резерве до 1.000 припадника а у наредним годинама и до 2.000 припадника, зависно од потреба.

На поступак спровођења јавног конкурса, примењују се одредбе Уредбе о пријему у професионалну војну службу.

На основу *Закона о војној, радној и материјалној обавези* и *Уредбе о служби у активној резерви*, за пријем у активну резерву може конкурисати лице из резервног састава које испуњава опште и посебне услове.

Општи услови за пријем лица у активну резерву су:

- 1) да је држављанин Републике Србије;
- 2) да је здравствено способан за службу у Војсци Србије;
- 3) да му раније није престајао радни однос због теже повреде дужности из радног односа;
- 4) да је приликом ступања у активну резерву млађе од 50 година (за официра) односно 40 година (за војника и подофицира), осим за професионалног припадника Војске Србије коме је престала професионална војна служба;
- 5) да није осуђиван на казну затвора од најмање шест месеци;
- 6) да се против њега не води кривични поступак за кривично дело за које се гони по службеној дужности или поступак пред војним дисциплинским судом.

Посебне услове одређује Министарство одбране у зависности од специфичних потреба војне службе, неопходних способности, знања, вештина и одобреног плана.

Припадник активне резерве може постати лице из резервног састава који испуњава прописане опште услове и посебне услове одређене конкурсом, а који се тичу војно-стручне оспособљености и степена стручне спреме, специјалности, усавршавања, медицинско-психолошке и физич-

ке способности и безбедносних услова за ангажовање на формацијском месту за које се закључује уговор.

Активна резерва Војске Србије попуњава се:

1. нераспоређеним лицима из резервног састава која су одслужили војни рок са оружјем или су завршили курс за резервне официре,

2. лицима из резервног састава којима је престао радни однос у својству професионалног војног лица (официр, подофицир, професионални војник), а по годинама живота им није истекла обавеза служења у резервном саставу и

3. распоређеним лицима из резервног састава (лицима којима је већ одређен ратни распоред у јединицама, командама и установама Војске Србије и Министарства одбране и другим државним органима), сем лицима која су распоређена у Полицију.

Жене у резервном саставу могу конкурисати за пријем у активну резерву у складу са општим и посебним условима.

Пријављивање и избор кандидата

Министарство одбране у средствима јавног информисања објављује конкурс за пријаву кандидата за службу у активної резерви.

Пријаву на конкурс за службу у активної резерви са потребним доказима о испуњености услова лице у резервном саставу подноси органу који је назначен у конкурс.

Кандидат за службу у активної резерви јавља се, пре пријаве на конкурс, територијалном органу код којег се води у евиденцији (центар Министарства одбране за локалну самоуправу) ради сравањења података и прибављања уверења о регулисаној војној обавези и статусним питањима. Центар МО за локалну самоуправу идентификује лице, сагледава испуњеност услова по питању обавеза у резервном саставу за пријаву на конкурс (дотадашња здравствена способност, старосне границе, распоред у резервном саставу, оспособљеност) и детаљно информише лице о начину конкурисања, поступку избора и његовим правима и обавезама у вези са за службом у активної резерви. Према подацима који се воде у службеној евиденцији територијалних органа, кандидату се издаје уверење које поред општих података садржи: увођење; регрутовање; ток и место служење војног рока или други начин регулисања обавезе служења војног рока; утврђена здравствена способност и евентуална ограничења; чин, ВЕС и специјалност; оспособљеност; учешће на војним вежбама и рату; распоред у резервном саставу и друге податке од значаја за избор кандидата.

Кандидат може у центру МО за локалну самоуправу добити формализован образац пријаве за службу у активної резерви и помоћ органа у поступку попуњавања образаца. Попуњен образац пријаве, уверење територијалног органа и остале доказе о испуњености општих и посебних услова конкурса кандидат доставља на начин и адресу прецизирану у конкурс за пријем у активну резерву.

Уверења којима се доказује испуњавање услова за службу у активної резерви кандидату издају овлашћене службе и месно надлежни судови.

Центар МО за локалну самоуправу устројава прописана документа војне евиденције у складу са прописима о вођењу евиденције војних обвезника а након избора кандидата и податке о распореду и ангажовању припадника активне резерве са територије своје надлежности.

Након истека рока за пријављивање кандидата, комисија образована за спровођење конкурсног поступка евидентира кандидате и сагледава испуњеност услова конкурса.

У складу са бројем места за пријем у активну резерву, комисија предлаже кандидате за које је потребно утврдити здравствену способност и испуњеност безбедносних услова за рад у Министарству одбране и Војсци Србије.

Оцена здравствене способности утврђује се у војомедицинским установама у коју се упућују кандидати, а испуњеност безбедносних услова утврђују органи Војнобезбедносне агенције. За проверу испуњености безбедносних услова потребна је сагласност кандидата.

У складу са утврђеним здравственим стањем и безбедносном провером комисија за спровођење конкурсног поступка предлог листе кандидата за пријем у активну резерву доставља органу надлежном за пријем и закључивање уговора о служби у активної резерви. Редослед кандидата на листи за избор утврђује се према резултатима кандидата у изборном поступку, утврђеној здравственој способности и безбедносним критеријумима.

Старшина надлежан за доношење одлуке о избору кандидата, врши избор потребног броја припадника активне резерве између кандидата са листе за избор, у складу са Уредбом о пријему у професионалну војну службу.

Закључивање уговора

Правилник о битним елементима уговора којим се уређују међусобна права и обавезе Министарства одбране, лица у активної резерви и послодаваца прописује министар одбране на предлог начелника Генералштаба.

Правилник обухвата битне елементе следећих уговора:

- Уговор о служби у активної резерви,
- Појединачни уговор о ангажовању припадника активне резерве за извршење конкретних мисија и задатака и
- Уговор о пословној сарадњи са послодавцем.

Кандидат који је изабран на јавном конкурсном закључује типски уговор са јединицом ранга бригаде или вишег састава о служби у активної резерви на период до две године, у складу са чланом 56. *Закона о војној, радној и материјалној обавези.*

Уговором о служби у активної резерви се уређују:

- услови ангажовања,
- време ангажовања,

– начин ангажовања,
– послови за које се ангажује припадник активне резерве и
– права и обавезе за време извршавања стручних послова у Министарству одбране и војних дужности у Војсци Србије.

Уговор о активної резерви може се продужити најдуже до године у којој лице пуни 45 (за војнике и подофицире), односно 55 (за офицере) година.

Уговор о служби у активної резерви престаје истеком уговореног рока.

Лица из активне резерве имају распоред у резервном саставу у командама, јединицама и установама Војске Србије и војним јединицама и војним установама Министарству одбране са којима су закључили уговор о ангажовању у својству припадника активне резерве. У ратном и ванредном стању припадници активне резерве имају исти статус као и припадници пасивне резерве распоређени у ратне јединице.

Уговор о служби у активної резерви може престати и пре истека уговореног рока, на основу члана 110. Закона о Војсци Србије, и то:

- 1) ако му престане држављанство Републике Србије;
- 2) ако се на основу коначне оцене и мишљења надлежног органа здравствене службе утврди да је трајно неспособан за службу у Војсци Србије;
- 3) ако неоправдано изостане са службе у активної резерви пет радних дана непрекидно или седам радних дана са прекидима у току 12 месеци;

- 4) ако је два пута узастопно неповољно оцењен;
- 5) ако изгуби чин;
- 6) на његов захтев;
- 7) ако се утврди да је приликом пријема у службу у активної резерви дао неистините податке који су од значаја за пријем;
- 8) ако се после лечења од болести зависности поново утврди употреба психоактивних супстанци;
- 9) по сили закона;
- 10) његовом смрћу.

Служба у активної резерви престаје и ако се команда, јединица и установа Војске Србије или војна јединица и војна установа Министарства одбране расформира и нема потребе ни могућности за даље ангажовање и распоред припадника активне резерве.

Појединачни уговор о ангажовању припадника активне резерве за извршење конкретних мисија и задатака закључује се у складу са условима утврђеним прописима о Војсци Србије и уговором о служби у активної резерви (у уговору је дата обавеза припадника активне резерве да на позив надлежног старешине потпише појединачни уговор у року од седам дана).

Са припадником активне резерве који се ангажује у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије закључује се уговор о ангажовању у мултинационалним операцијама, у складу са:

– Законом о употреби Војске Србије и других снага одбране у мултинационалним операцијама ван граница Републике Србије,

– Уредбом о основама и мерилима за увећање плате и друга новчана примања припадника ВС и других снага одбране за време учешћа у мултинационалним операцијама и

– Правилником о критеријумима за избор и начину избора припадника ВС и запослених у МО који се припремају и обучавају за учешће у у мултинационалним операцијама и начину издавања сертификата о оспособљености.

Одлуком о преношењу овлашћења за решавање у управним и другим стварима у вези са вршењем војне обавезе („СВЛ“, бр. 38/2009), тачком 3. прописано је: „Старешине команди, јединица и установа ВС на положају команданта бригаде или старешине њима равног или вишег положаја овлашћују се да закључују уговоре о пословној сарадњи на извршавању послова од значаја за одбрану, у складу са законом.“

Уговором о пословној сарадњи са послодавцем ближе се регулише:

- број припадника активне резерве запослених код послодавца;
- време и услови њиховог ангажовања у активnoj резерви;
- право припадника активне резерве на мировање радног односа код послодавца у складу са *Законом о раду* („Службени гласник РС“, бр. 24 и 61/2005, 54/2009) и
- обавеза послодавца да прими припадника активне резерве, после истека појединачног уговора о ангажовању, у радни однос, у складу са *Законом о раду* и да не примењује никакве мере дискриминације према припаднику активне резерве.

За време ангажовања у мисијама и на задацима лица из активне резерве мирују права и обавезе из радног односа код послодавца. Нови послодавац је Војска Србије и по том основу остварује се права на зараду, стаж, здравствено и пензијско осигурање исто као и за професионалне војнике одговарајућег чина, категорије, звања и искуства, зависно од уговорене дужности. Ангажовање у Вој-

сци Србије за незапослене припаднике активне резерве сматрало би се радом на одређено време а за запослене припаднике – радом код другог послодавца.

Законом о војној, радној и материјалној обавези регулисана је радноправна заштита лица за време и након ангажовања у активној резерви, тако да лицу због ангажовања у војној служби не може престати радни однос, нити би због тога могао бити у било каквом неравноправном положају у односу на лица у истој радној организацији, установи или органу која нису припадници активне резерве. Законом Републике Србије, који регулишу радноправне односе, пореске обавезе и друга питања, треба прописати мере чији је циљ подстицање послодавца да омогуће запосленима ангажовање у активној резерви, а запосленима атрактивност и тржишну привлачност за конкурисање и закључивање уговора о ангажовању у активној резерви.

Права и обавезе припадника активне резерве

Припаднику активне резерве за време трајања *Уговора о служби у активној резерви* припада новчана накнада (апанажа), коју одређује министар одбране за сваки месец трајања уговора.

Припаднику активне резерве за време обучавања, оспособљавања и извршења мисија и задатака у активној резерви, док је на дужности у јединици, припада плата, према прописима којима се уређују плате и друга новчана примања професионалних припадника Војске Србије, утврђена за официра и подофицира истог чина и положаја, а за војника – истог чина и дужности.

Новчана накнада (апанажа) не припада припаднику активне резерве за време када му припада плата за ангажовање у активној резерви.

Припаднику активне резерве за време спровођења поступка избора по јавном конкурсy, селекције, оспособљавања и обучавања припадају бесплатна исхрана, смештај и накнада путних и других трошкова за долазак на оспособљавање – ангажовање и повратак у место становања.

Припадник активне резерве за време обучавања, оспособљавања и извршења мисија и задатака у ВС и војним јединицама и војним установама МО има право на здравствену заштиту по садржају и обиму прописаним за професионалне припаднике Војске Србије. Припадник активне резерве након престанка уговора о активној резерви има право на здравствену заштиту за повреде или обољења која је задобио за време ангажовања у Војсци Србије, ако то право не остварује по другом основу.

Припадник активне резерве код кога се појави обољење по престанку уговора о активној резерви има право на здравствену заштиту, ако у року од два месеца од дана престанка уговора о активној резерви пријави обољење надле-

жном територијалном органу МО и ако војна лекарска комисија утврди да је обољење настало за време ангажовања у активної резерви или као последица ангажовања у активної резерви.

У складу са чл. 13, 14. и 14а Закона о Војсци Србије током ангажовања за вршење војне службе, припадник активне резерве дужан је да:

1) поступа у складу са Уставом, законом и другим прописом, према правилима струке, непристрасно и страначки неутрално;

2) не истиче страначка или друга политичка обележја и не изражава своја политичка уверења;

3) извршава наређења и обавезе у вези са припремом и учествовањем у мултинационалним операцијама у складу са прописима о употреби Војске Србије ван граница Републике Србије;

4) изврши наређење, односно налог претпостављеног у вези са службом, као и наређење, односно налог који у одсуству претпостављеног изда старији кад је неопходно да се хитно предузму мере за извршавање неодложних и значајних службених задатака, изузев наређења чијим би се извршењем учинило кривично дело;

5) ако прими наређење чије извршење би представљало повреду закона, захтева од старешине који је издао такво наређење да га понови у писаном облику;

6) одбије извршење поновљеног наређења, односно налога претпостављеног или старијег чијим би се извршењем учинило кривично дело;

7) о издавању поновљеног противправног наређења, односно налога одмах обавести лице претпостављено лицу које је издао противправно наређење, односно друго надлежно лице;

8) поступа у складу са Правилном службе Војске Србије и Кодексом часћи припадника Војске Србије;

9) чува војну, службену и државну тајну, за време службе и по престанку службе у периоду одређеном законом којим се уређује заштита тајних података, осим ако на законом одређени начин није ослобођено обавезе чувања тајне, односно овлашћено да одређеном органу или лицу саопшти тајни податак;

10) непосредно претпостављеном старешини у писаном облику достави сазнања значајна за одбрану до којих је дошао обављањем војних дужности или на други начин.

Током вршења војне службе припаднику активне резерве није допуштено право на штрајк, нити учешће у активностима удружења којима се остварују циљеви реформе система одбране и Војске Србије, усклађивања прописа са општеприхваћеним стандардима и прописима Европске уније, изградње стратегије одбране и Доктрине Војске Србије којом се утврђују састав, организација и формација Војске Србије; оперативне и функционалне способности, употребе и попуне Војске Србије; приправности и мобили-

зације; опремљености наоружањем и војном опремом; командовања и руковођења у Војсци Србије и управљања системом одбране; учешћа у мултинационалним операцијама и унутрашњих односа у Војсци Србије.

За време ангажовања у Војсци Србије и Министарству одбране припаднику активне резерве забрањено је присуствовање скуповима политичких странака и свака политичка активност изузев коришћења активног бирачког права.

Обучавање припадника активне резерве врши се у складу са годишњим плановима обучавања резервног састава које израђује јединица у коју је лице распоређено, а реализује се у јединицама Војске Србије и војним јединицама и војним установама Министарства одбране.

У случају потребе за закључивањем појединачног уговора о ангажовању припадника активне резерве за извршење конкретних мисија и задатака, на позив старешине јединице са којим је закључио Уговор о служби у активної резерви, припадник активне резерве мора се јавити у року од седам дана.

Припадник активне резерве дужан је да путовање у иностранство пријави надлежном старешини јединице са којим је закључио уговор о активної резерви, наводећи време одсутности и одредиште путовања, у складу са Правилником о условима путовања у иностранство професионалних припадника Војске Србије и војника на служењу војног рока („Службени војни лист“, бр. 30/09).

Припадник активне резерве дужан је да, у случају промене послодавца, о томе обавести надлежног старешину јединице са којим је закључио уговор о активної резерви, ради закључивања уговора о пословној сарадњи са новим послодавцем.

Вођење евиденције

Припадници активне резерве евидентирају се у јединственој евиденцији војних обвезника и посебној евиденцији припадника активне резерве коју воде надлежни територијални органи МО у складу са прописима који регулишу вођење војне евиденције.

Надлежна организациона јединица Министарства одбране у чијој је надлежности вођење евиденције о припадницима активне резерве води посебне евиденције закључених уговора о активної резерви и уговора о пословној сарадњи са послодавцем припадника активне резерве (за послена лица).

Примерак закључених уговора о активної резерви јединица доставља надлежном територијалном органу МО код којег се води у евиденцији припадник активне резерве и послодавцу код кога је припадник активне резерве у радном односу.

Евиденцију припадника активне резерве воде и јединице Војске Србије и војне јединице и војне установе Министарства одбране код којих су та лица ангажована. Ко-

манде, јединице и установе Војске Србије и војне јединице и војне установе Министарства одбране дужне су да о свим битним чињеницама за службу припадника активне резерве обавесте надлежни територијални орган.

Надлежни територијални орган издаје уверења о чињеницама у вези са службом у активної резерви о којима води евиденцију.

Позивање припадника активне резерве на оспособљавање и ангажовање у мисијама и задацима врше територијални органи Министарства одбране на основу захтева команди, јединица и установа Војске Србије и војних јединица и војних установа Министарства одбране.

Команде, јединице и установе Војске Србије и војне јединице и војне установе Министарства одбране припремају и организују и сопствени позиварски систем за припаднике активне резерве из свог састава ради позивања у условима мобилизације, провере мобилизацијске и оперативне способност и ванредних ситуација у миру и ванредног и ратног стања. О позивању припадника активне резерве сопственим позиварским системом обавештавају територијални орган код кога се припадник активне резерве води у евиденцији.

Решење о одлагању и прекиду оспособљавања или ангажовања у мисијама и на задацима за припаднике активне резерве а ради специфичног уговорног односа припадника активне резерве доноси надлежни старешина Војске Србије односно старешина војне јединице или војне установе Министарства одбране. Захтев за одлагање обавезе са потребним доказима подноси се територијалним органу Министарства одбране који исти прослеђује саставу који је тражио позивање припадника активне резерве. Захтев за прекид ангажовања са потребним доказима подноси се непосредно старешини састава у ком је ангажован.

ПАСИВНА РЕЗЕРВА

Пасивна резерва је целокупан расположиви потенцијал лица држављана Републике Србије која су регулисала обавезу служења војног рока или су ту обавезу регулисала на други начин, а који су способни за службу у резервном саставу, изузимајући лица која су припадници активне резерве.

Пасивну резерву сачињавају резервни официри, резервни подофицири и војници у резерви. Припадници пасивне резерве распоређују се у ратне команде, јединице и установе Војске Србије, војне јединице и војне установе Министарства одбране, у полицију, у саставе цивилне заштите и у саставе других снага одбране. Лица у резервном саставу која немају распоред у напред наведеним саставима су нераспоређени припадници пасивне резерве.

Распоред лица у резервном саставу, на основу одобреног Плана попуне, врше територијални органи Министарства одбране. Припадници пасивне резерве начелно се распоређују по територијалном принципу кад год за то постоје услови. Екстериторијални распоред се примењује када на одређеној територији нема довољно лица за распоред у складу са захтевима и потребом посебно са одређеним категоријама људства и специјалностима од посебног значаја.

Припадници пасивне резерве ангажују се за одбрану Републике Србије од оружаног угрожавања споља и за подршку цивилним властима у супротстављању претњама безбедности.

Припадници пасивне резерве позивају се на редовно обучавање у току календарске године до 15 дана.

Нераспоређени припадници пасивне резерве се могу ангажовати по основу радне обавезе.

Војна обавеза у резервном саставу извршава се учешћем припадника пасивне резерве на вежбама, курсевима и другим облицима војне обуке, обуке за послове цивилне заштите и извршавањем других дужности прописаних законом, а у случају ванредног или ратног стања ступањем у Војску Србије, ангажовањем у цивилној заштити, извршавањем одређених војних дужности и послова у другим снагама одбране.

Ради обуке и оспособљавања припадници пасивне резерве позивају се на војне вежбе и вежбе цивилне заштите. Припадник пасивне резерве може бити позван на вежбу највише до 90 дана у току једне године.

Територијални орган Министарства одбране надлежан је за решавање статуса позваних лица, сем припадника активне резерве, до момента јављања лица у јединицу односно састав у којем су распоређена. Од момента јављања до отпуштања из јединице односно састава, за њихов статус надлежан је старешина јединице односно другог састава.

Војна вежба се под условима прописаним одредбама Закона о војној, радној и материјалној обавези одлаже на захтев лица у резервном саставу, или државног органа, предузећа или другог правног лица код којег је запослено позвано лице у резервном саставу због неодложних потреба службе. Уз захтев за одлагање војне вежбе прилажу се докази о постојању разлога за одлагање и докази о неодложној потреби службе због које се тражи одлагање војне вежбе.

Решење о одлагању вежбе доноси надлежни територијални орган а примерак решења доставља команди, јединици или установи односно саставу у којем подносилац захтева има распоред у резервном саставу и који је тражио позивање.

Позваном лицу у резервном саставу се на његов захтев вежба прекида односно одлаже: ако је болесно (до наредног позивања по његовом оздрављењу); ако је из његовог дома-

ћинства у исто време позиван други члан домаћинства или се већ налази на служењу војног рока (док се он не врати); ако у време вежбе полаже испите и ако би одласком на вежбу било спречено да заврши школску годину (док такав разлог постоји); ако се у време вежбе налази на припремама ради учешћа на европским и светским спортским такмичењима и олимпијским играма; ако учествује у међународним научним, истраживачким и уметничким манифестацијама или треба да обавља послове који су од изузетног значаја за Републику Србију (док манифестације и послови трају); ако би услед смрти или тешке болести у домаћинству односно услед елементарне непогоде домаћинство било доведено у тежак материјални или социјални положај његовим одласком на вежбу (док такво стање у домаћинству траје).

Ако у месту у којем борави лице у резервном саставу влада заразна болест, вежба се том лицу одлаже док заразна болест траје. Вежба која траје дуже од три дана може се регистрованом пољопривреднику и другом лицу које самостално обавља привредну делатност, одложити због неодложних радова, ако у његовом домаћинству нема другог члана способног за привређивање.

Позивање лица у резервном саставу у току 2010. и 2011. године вршено је у складу са Годишњим планом позивања ради редовне обуке и саопштавања распореда у резервном саставу. Имајући у виду процес професионализације Војске Србије и реорганизацију команди, јединица и установа Војске Србије и организационих јединица Министарства одбране, обуставу обавезе служења војног рока са оружјем, успостављање новог концепта одбране и примену концепта активне и пасивне резерве, позивање лица у резервном саставу ради саопштавања распореда у резервном саставу је неопходна и планска радња која се спроводи и она није везана са усложњавањем ситуације на делу територије Републике Србије. О позивању лица из резервног састава јавност је правовремено и објективно обавештавало Министарства одбране, али без давања детаља и података о распореду лица јер је то, законом утврђено, војна тајна.

У процесу примене усвојеног концепта активне и пасивне резерве и даљем развоју и доградњи система одбране у целини неопходно је указати и на нежељене последице које могу наступити у будућности.

На основу усвојених међународних конвенција о људским правима и слободама, међународних и националних законодавних решења и остварене праксе, а у смислу ових разматрања, приговор савести може се у ширем обиму дефинисати: као сукоб савести појединца са обавезама које му намеће право заједнице да изврши нешто што се противи његовим убеђењима; као право појединца да сам одлучи на који ће начин испунити своју грађанску дужност у одбрани земље и као право грађанина да своју војну обавезу

Лице у резервном саставу може се позивати на приговор савести након истека периода од четири године од дана завршетка служења војног рока са оружјем.

СПРЕМНОСТ ЗА МИСИЈЕ И ЗАДАТКЕ ВОЈСКЕ

С циљем успостављања савременог, ефикасног и економски одрживог система одбране Републике Србије у континуираном процесу реформе система одбране који се спроводи на основу утврђене политике одбране ради усклађивања система одбране са изазовима, ризицима и претњама безбедности, а у оквиру потреба и могућности Републике Србије, прихваћен је и нормативно правно уређен систем попуне Војске Србије и других снага одбране резервним саставом. Применом концепта активне и пасивне резерве обезбеђује се неопходан људски потенцијал за попуну Војске Србије и других снага одбране ради извршавања додељених мисија и задатака.

У ближој будућности реално је постепено и систематично смањивање бројног стања ратне војске и других снага одбране у смислу смањења ангажовања лица из пасивне резерве на рачун оспособљености, опремљености,

оперативних и функционалних способности професионалног састава и бројности и способности припадника активне резерве. На тај начин рационализовао би се однос професионалног састава, активне резерве и пасивне резерве али при томе се мора водити рачуна да се ни на који начин не угрози оперативна и функционална способност Војске Србије и других снага одбране.

Ради реализације и обезбеђења сигурне, потпуне и ефикасне попуне резервним саставом Војске Србије и других снага одбране потребно је обезбедити додатна новчана средства ради опремања савременим наоружањем и војном опремом и бројнијем учешћу активне резерве у односу на пасивну резерву. ■

зу замени вршењем алтернативне службе. У ужем смислу може се дефинисати као одбијање служења у резервном саставу због дубоких уверења која проистичу из верских, етичких, моралних, филозофских, хуманитарних или било којих других разлога савести, као одбијање да се учествује у убијању људи и као право да се одбије служба у војним јединицама и установама и на тај начин учешће у било каквом виду рата или припрема за рат.

Уставом Републике Србије, Законом о одбрани и Законом о цивилној служби утврђено је и прецизирано право и могућност лицу из резервног састава да се позове на приговор савести.